

## **Encert de les celebracions**

De les iniciatives per tal d'homenatjar Josep Piera pels seus quaranta anys d'activitat literària, les traduccions de *La sonrisa de la hierba* i de *Monodia de l'absència* en seran de les més duradores. Aquesta correspon al seu últim llibre publicat en castellà.




---

**MONODIA DE L'ABSÈNCIA**


---

 JOSEP PIERA
 

---

 COL·LECCIÓ «POESIA EDICIONS  
DE LA GUERRA», 76
 

---

 87 PÀGINES / 978-84-96545-78-6 / 12 EUROS
 

---

 EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2008
 

---

«Jo no havia vist mai un poeta igual, ni tan sols una persona igual, tan inactual, tan antiga i postmoderna alhora» diu José Luis Falcó en el

pròleg, mentre rememora la primera trobada amb Josep Piera l'any 1972. I encara ara perdura l'influx d'aquest personatge, barreja potser indestriable de l'home i l'obra escrita, exemple de compromís amb la literatura en la nostra llengua. L'homenatge a Piera és, doncs, ben merescut. Aquestes iniciatives resulten lloables també en general, més enllà d'egos individuals, que són vanitats i misèries íntimes, perquè afavoreixen l'autoestima col·lectiva, el respecte a les tradicions pròpies i el reforçament dels fonaments nostrats.

Falcó també explica, de forma ben personal, el context d'aquells anys setanta i aporta comentaris interessants d'una generació que manté la seua importància entre nosaltres fins ara mateix. Alhora que aporta claus de comprensió d'aquest poemari: «En definitiva, *Mono-dia de l'absència* és el resultat d'una ascensió del poeta cap a si mateix, i és en el transcurs d'aquesta ascensió lingüística on finalment es reconeix, i es reconeix també com a part d'un territori i d'una infància oblidats, en les absències dels quals, en els silencis dels quals, es troba la veritable música que està ja vivificant un nou paisatge de paraules».

Ja el títol fa referència, amb el deix grec que tant s'estima l'autor, a un monòleg líric, a un cant a una sola veu. Però

l'absència que envolta aquesta veu està molt poblada, en el cas de Piera. El to neoromàntic de la seua poesia desperta els matisos de qualsevol

experiència sensible, i traspuja una vivència quasi animista dels paisatges. L'estructura interna del recull es distribueix en tres parts: *Reflexions a la riba de l'èxtasi*, *L'enamorada de la pluja* i *Reflexos del cercle*. Jo em trobe bastant lluny d'aquest èxtasi líric que sembla encalçar tothora el poeta. Val a dir que la sensació d'artifici que m'assalta al començament del llibre, és molt més marcada en la versió castellana, original però no «natural» per a l'expressió de Josep Piera. A més, segons m'hi endinse al llibre apareixen poemes que demostren la vàlua i profunditat del poeta, com ara «Inici», que comença amb aquests versos: «Irrepetible la petjada de l'instant. I nosaltres. / Argila dòcil al tacte dels dies, / nosaltres, ja no som els mateixos / quan ens recordem. Clarobscur oscil·lant.» Cal destacar també l'edició especial d'Edicions de la Guerra i la bona traducció al català que n'han fet un grapat de poetes destacats de l'actualitat, imparables i més. La sonoritat senzilla n'és bon símptoma. Al capdavant un llibre que val la pena rescatar, rellegir i descobrir quins dels seus valors poètics ens són més propers, o mantenen el seu encís més esmolat. Com hi escriu Piera mateix: «Tot retorna sempre; / però mai no del tot.»

□ *Eduard Ramírez*  
Lletres Valencianes, n° 25

## El fuego comedido

Como en sus ojos de vejez perdura la llama, en la poesía lúcida de José Antonio Muñoz Rojas habitan la experiencia, el análisis y el deseo. Lanza el poeta el amor a conquistar el mundo. Lo anuncia la edición de su obra completa lírica en Pre-textos, desde su primera página, en referida carta del poeta: «escribir, que es el andar del alma».



**OBRA COMPLETA EN VERSO**

JOSÉ ANTONIO MUÑOZ ROJAS

425 PÁGINES / 978-84-8191-905-9 / 30 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

Ahora parecen proféticos aquellos primeros versos de 1929, por el título, «Versos de retorno», «Caminemos, caminemos/ lentamente hacia la aldea/ con la paz puesta en la boca/ y con el alma serena». Buscará siempre el retorno a la tierra primera que muy temprano se llevó a su madre. Pacto de soledad con el universo –la cruel Guerra le quitaría a su hermano–, «vestido triste de ausencias». Hombre plural, «Los seres de mi yo/ aunque son hombres distintos/ tienen sólo un corazón».

Herida y dulzura, exaltación y muerte, conviven en el itinerario de sus versos, «Oh muerte de lo incierto». El tono de hombre moderado hace digerible las grandes cosas, verdad hacia dentro, «de la brisa que viene y el pájaro que vuela/ un arroyo de amor cada vez que enmudece». Magnífica poética la de «Ardiente jinete», «Yo quiero que seas



todas las cosas,/ y te confundo frecuentemente con los recuerdos». Decae en «Canciones», pese a algún poema hermoso, como «Dulce juventud», «Todo se va alejando, pero a veces/ quisiéramos morir menos aprisa,/ no alojarnos por siempre en estas cosas,/ tanto vuelo, lo bello que se escapa».

Y en todo pesa la divinidad, que a todo aporta su certeza. «Al dulce son de Dios» (1936-1945, poemas para sobrevivir a dos guerras) recupera la energía en un canto planetario que recuerda por momentos el panteísmo de Walt Whitman al nombrar la Tierra, «compañía/ y morada donde el amor tuvo nombre». Dios y el amor están en todas las cosas.

Poco aportan, en el discurso amoroso, «Sonetos de amor por un autor indiferente» y «Abril del alma». Tanta claudicación hierre, (la amada) «pura concentración de mi albedrío» y «soñar la libertad es vivir en tus muros». Superior, en «Consolaciones», pese a la reincidencia, «Nada tengo sin ti», pues recobra el vuelo, «Yo ya sé que la tierra es cielo que pisamos,/ Que poco a poco vamos quedándonos en ella». Imprescindible, el poema «Sueño adentro», «No se olvida/ lo que escriben los sueños en la sangre». En «Cancionero de la Casería» fructifica

la vocación de homenaje. Junto al triunfo del territorio que habitan olivos, chopos y romero, lo mejor, la firsura, el poeta exiliado de su paisaje, «El no poder no morir» y «Hoja en el agua. Perdidos./ Perdidos, nos encontramos». «Cantos a Rosa» supone la maduración del discurso amoroso; el reconocimiento cobra distancia, ingenio. «No toques/ más de lo justo el corazón, que puede/ hacerse añicos». Dios y el amor están en todo; necesita el poeta a Rosa para que Todo en ella se encarne. Afortunadamente, el amor no cura de la pulsión del vacío, por eso tenemos «Lugares del corazón», «¡Quién pudiera/ no esperar y vivir! O ¡quién viviera/ quieto sobre las horas!». Bienvenida, «Oscuridad adentro», «El corazón está con lo que sabe,/ llamando y sin entrada en las tinieblas».

Dígase para él, en reconocimiento, el verso que dedicó a uno de sus maestros, Don Antonio Machado, «Agarrada a los labios la sed que no calmará agua ninguna».

□ Miquel Martínez  
Lletres Valencianes, nº 25



## Bitàcola salobrenca

Maria-Carme Arnau i Orts és autora dels poemaris *Bri de vols* (1996), *Clissar les hores* (1998), *Totes les mars són una sola mar* (2005) i *Fragments de cel* (2007), pels quals ha estat guardonada amb diversos premis i mencions. Amb *Bastir la mar endins* ha estat guanyadora del Premi Jordi de Sant Jordi de la Vall d'Uixó.



**BASTIR LA MAR ENDINS**

MARIA-CARME ARNAU I ORTS

PRÒLEG D'ANTONI FERRER

PREMI JORDI DE SANT JORDI DE LA VALL D'UIXÓ

COL·LECCIÓ «POESIA»

78 PÀGINES / 978-84-9795-441-9 / 12,48 EUROS

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Per Maria-Carme Arnau i Orts la mar és el portulari de la investigació cultural i personal, d'allò que ens envolta i d'allò de més íntim. No és la primera vegada que l'autora s'ajuda d'aquesta imatge per tal de bastir un poemari, ja que en *Totes les mars són una sola mar* s'enfrontava a les ones amb interrogants i navegacions. També ara, tot i que la maduresa adhereix a les paraules un saber governar més profund, més viscut, «més viatjat» en el sentir emprat per Claudi Magris en *El viatjar infinit*.

La mar manifesta una excel·lència simbòlica de la qual el més destacat és el naufragi, la caiguda emblemàtica als inferns, de la profunditat dels quals hom sura renovellat, batejat per l'infortuni i la desolació i amarat per un far la llum del qual serà la salvació del futur. Fet i fet, l'escriptura poètica d'Arnaú i Orts esdevé un quadern de bitàcola de vivències que la mar promet i ofrena, i el poe-



mari creua les pàgines manifestant l'evidència que tenim a les mans l'experiència del creuar de que parlen veus con la d'Eugenio Trías, on la «frontera» seria ací el límit de la cresta de l'ona, allà on la bromera mostra una cal·ligrafia cega però explícita («un minúscul raig de llum») que brolla de l'abisme, de l'interior de «l'aljub».

Cal situar, però, les paraules en el temps, i vet ací com en «Diari d'a bord», profundament *machadià* (pluja i xiquets jugant, contraposició interior a exterior, un temps bergsonià...) on se situa en un lloc d'observació –com en «Des del balcó»– des d'on atalaiar la profunditat dels esdeveniments; ni que siguem aquests d'allò més quotidians. Llavors, pren la paraula («t'anunciaré», proclama) nascuda del silenci «del cel i la terra». I en el moment de la confessió, revestida d'un pudor afectiu que es desdobra en la segona persona, dóna compte del viatge «entre onada i onada...» i dels «temporals inevitables del destí». Després només caldrà informar del que ha estat el projecte vital que branda entre l'infinit i la terra, allà on hi batega «una mar de paper». No defuig sempre la primera persona per evidenciar l'intimitat i escriu que «Encara em puc veure, / errant entre ombres en blanc i negre, / amb l'espatlla abatuda». Arnau i Orts

s'adarga rera la imatge platònica de la caverna (com en la novel·la homònima de Saramago o en *Matrix*) i extreu de les ombres –diguem-li, amb Plató, falsa realitat però és la nostra– «les estrelles», la llum –pura maièutica lírica– sobre una marina talasomensora.

No obstant, quan es tracta de fer bandera de la pàtria assolida, torna a amagar-se rere la segona persona. Així com al poema que dóna nom al llibre, «Mar endins», una poètica vital tan fructífera com una singladura amb el nord definit i inalterable, els fruits de la qual brollen en paraules per redactar l'acta del camí d'un quadern invisible enllà l'horitzó, on les ones són una línia a l'espera d'escriptura, també descrita en «L'esperança de les venes».

Aquest anar i venir d'una persona gramatical a una altra és un gran encert del poemari ja que participa del *leixaprén* de l'oneig; un ritme que, des de Paul Valéry, mai no s'atura ni deixa de reprendre el moviment, la recerca i l'endinsament. El que fa la poeta és destil·lar aquest segment abissal i, com deia Fray Luis de León en la dedicatòria a Pedro Portocarrero, deixar caure els mots sobre el paper, com esmunyits de la màniga; en paraules d'Arnau i Orts: «un petit fragment obscur se m'escola».

□ Pasqual Mas  
Lletres Valencianes, nº 25

## Bàlsam de Terra

Elies Barberà és actor i poeta. És ben segur que aquests dos oficis es complementen gratament i que l'un aporta coses a l'altre. Així, paraula i gest esdevindran una proposta artística i professional de gran interès. Parlem d'un home de Xàtiva que escriu poesia i prosa i que, de Barcelona estant, es guanya la vida fent d'actor. Aquesta és la seua última proposta poètica.



**AIXÀTIVA, AIXÀTIVA**

**ELIES BARBERÀ**

**PREMI IBN HAZM, AJUNTAMENT DE XÀTIVA, 2007**

**COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 79**

**103 PÀGINES / 978-84-9824-275-1 / 13,50 EUROS**

**EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2008**

Capbussar-se en el record és tasca fàcil, practicada sovint per poetes de tots els pelatges. El món de la infantesa, el *lost paradise* de cadascun de nosaltres, és una font eterna d'inspiració. Recreem el món als ulls d'un infant i el revivim. Ara bé, cal una certa distància per tal de donar a conèixer qui hem estat, què hem viscut. Una distància que permeta l'exercici literari, la ficció, el joc. Es tracta d'una distància física, dels anys, i també psicològica, d'un pensament que, a força de temps, ha madurat, ha trasmutat la mirada.

Amb aquest poemari, Elies Barberà destapa el flascó de la memòria i, conscient que ja no li pertany, mostra el món de la seua infantesa al públic lector. És la infantesa d'un xativí, com pot ésser la infantesa de qualsevol de nosaltres, inscrits en la història del nostre poble, de l'època que vam viure: «[...] resàvem al pati i a l'aula / rodava tovament la vida



/ per damunt de les coses com / ho fa la llum, i verdejàvem / com els xiprers, com els rosers / bruns del jardí. i estudiàvem / en castellà, les lliçons, pura / memòria; dictat i còpia [...]».

*Aixàtiva, Aixàtiva* és un cant a la innocència, a l'escola i als fruits de la terra, als jocs dels xiquets, a la tieta fadrina, a la mort de Franco. Poesia de vers curt, com una cançó, com una lletania. Versos escrits en lletra minúscula on la majúscula es reserva només per a noms com Terra, Fusta, Aire, Foc, Flama i altres capricis d'aquest univers que el poeta recrea. Retrat d'aquell temps en què tot era possible, llegir aquest recull de textos és com fer un viatge als anys setanta amb referents clars i concrets de l'època -Bruce Lee, Mazinger Zeta, Sandokan, Heidi- i amb la recuperació d'un lèxic oblidat, el que pertany al món del carrer, de l'entorn íntim de la casa dels avis, dels treballs de la terra, d'una manera de dir la realitat -l'haca i el matxo, la terrissa, el balancí, el cistell, el pic-i-pala, l'harca, l'estacadoret, el mataroni i el moro Mussa.

A mesura que avança el llibre, els records són més recents. Si a l'inici hem reconegut les primeres olors, l'escola dels *caçonets*, i els records més llunyans, més endavant hi ha l'adolescent avorrit per l'Albereda, l'estudiant que viatja amb tren a València, els desenganys que amb l'edat

apareixen. Destaquem aquell poema titulat «Els del 70», on sembla que el poeta posa el punt i final al seu exercici contra l'oblit. «[...] deglutits per l'Entorn / obrers de l'Incapaç / sense mites ni màgia despullades les mans / ¿no sabem ensucrar / el cotó en pèl dels Núvols? [...]». El xiquet s'ha fet un home. I és l'home qui parla al final del llibre, a la part de «Les resplendors». Es tracta de sis poemes més breus en què es tanca el cercle, ja que, finalment, «[...] el Record ja és una Mentida / immens bagul dels enganys la Memòria / s'enganya a si mateix / qui fabrica records: / volent caçar la cadernera / i l'ocellet ja ha alçat el vol / el Record arriba sempre tard / només engrapa / l'efímer buf / d'allò que ja no hi és [...]». No vol dir que tot ha estat en va. El poeta ha parlat per saber qui és. El poeta ha guanyat la partida al temps perquè ha sabut recuperar aquell món i l'ha convertit en paraula escrita. La paraula, com sempre, ens fa lliures.



□ Begonya Mezquita  
Lletres Valencianes, n° 25



## El nou repte d'Europa

Lluís Alpera (el Cabanyal, 1938) és una de les veus poètiques més sòlides de la poesia contemporània catalana. Més d'una vintena de poemaris i de diversos premis constitueixen la seua trajectòria literària, d'altra banda completada per la seua tasca docent. Amb *El nou rapte d'Europa* va estar guardonat amb el Premi Ciutat de Sagunt.



Per a un poeta, mirar enrere i atalaiar la història del seu entorn, és lligar la geografia i la política als esdeveniments més personals. En el panorama editorial, equival a agafar les obres de Günter Grass *Tot un segle* i *Tot pelant la ceba*, passar-les per l'alambí de les metàfores i destil·lar un llenguatge contundent i viencial alhora, marcial i precís, arrelat i expeditiu. Potser davant d'aquest llibre també ens vinguen a la memòria els poemaris de Salvador Espriu, amb un país ofegat al davant, tot i que en aquesta ocasió Alpera n'amplia les fronteres perquè l'home d'avui, en la realitat o en el magma cibernètic i virtual, sempre viu més enllà. Però renunciar a allò més íntim, el pou més fructífer del llenguatge literari, fóra una inconsciència i d'ací que des del primer poema el poeta es veu forçat a matisar el títol: parlaré d'una Europa, sí, però des d'allò tan

---

**EL NOU RAPTE D'EUROPA**

LLUÍS ALPERA

---

PRÒLEG DE JORDI LAVINIA

---

PREMI CIUTAT DE SAGUNT 2008

---

56 PÀGINES / 978-84-9795-480-8 / 12 EUROS

---

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008



personal com la memòria del pare que li va obrir els ulls al món.

En el pròleg, Jordi Lavinia es refereix a una «conciliació de la circumstància personal amb la col·lectiva» i aquest aspecte ens retorna a Espriu i a Riba, rebutjats per l'experimentació i restaurats pels postmoderns i d'altres seqüeles. Val a dir que l'Alpera mateix de *Cavalls a l'alba* ha donat un pas endavant i ha assolit el temps de fer recompte, d'acabar el pòsit de la memòria històrica amb el de la unamuniana intrahistòrica. «És l'hora de parlar de nou clar i ras», afirma, tot recalant en paraules aspres com «postguerra» o «transició» i reivindicant un temps ja clausurat com el de la Nova Cançó –amb referències implícites a Lluís Llach i explícites a Ovidi Montllor–. D'altra banda, no vull passar de llarg un text de Manel Garcia Grau, *La mordassa*, que també feia servir una embranzida semblant davant el passat manipulat i mal digerit.

Aquest poemari té un punt de partida i un reconeixement clar: la infància. Com si el poeta es mirara en l'espill, com si li parlara al doble, ret homenatge a l'herència de somnis i fabulacions que li inyectaren els pares. Des d'aleshores la vida ha estat dur a terme els projectes, constituir-ne un nou Ulisses i encetar el camí del viure: comprendre i gaudir de la vi-

da. Els poemes seran la bitàcola desencantada de l'*iter crucis* en què tanta força empra a espantar les quimeres que algun dia el llançaren al descobriment. D'ací la desolació, l'ànima deixarà de ser «endolcida» –com en una mística inversa– en assumir que, tal com van les coses, Ítaca encara no es troba a l'abast i trigarà «el dia llunyà de la victòria».

També és significatiu que refunde Europa a partir, no del centre econòmic, com acostumen a fer els mitjans de comunicació, sinó del cultural: Roma. Des del Renaixement, el somni de les ciutats ha estat esdevenir imatges de Roma, i Alpera ho recorda per tancar el poemari en afirmar que «Roma és la font de la vida» i tanmateix, malgrat l'atrocinada i decebedora singladura, manté l'esperança inoculada en la infantesa: «la vida encara es troba al teu abast».

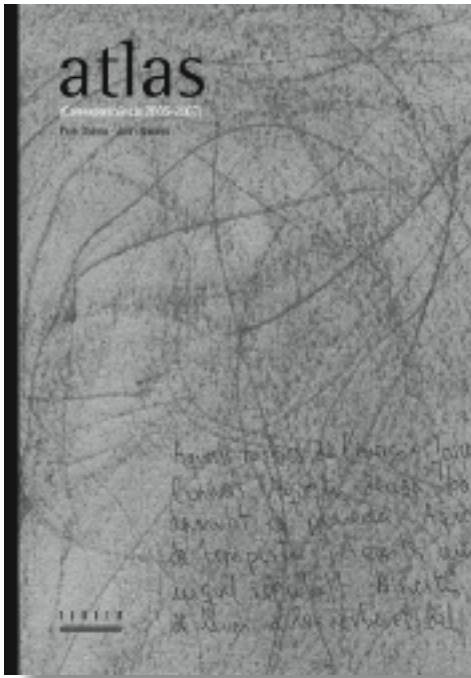
La mirada neoclàssica i desencantada –potser maxaubiana– del poemari –gairbé del Goya *negre*– no desemboca en una follia perquè no es perd la fe en l'individu ni en el projecte de la *polis* de la primera Roma: Atenes. Per això, el nou *rapte* que ens proposa Lluís Alpera és un repte i una invitació.

□ Pasqual Mas

Lletres Valencianes, n° 25

## Diàleg fructífer

Del fèrtil intercanvi entre un pintor, Pere Salinas (Barcelona, 1957) i un poeta, Joan Navarro (Oliva, 1951), ha sorgit un volum inusual i extraordinari que recull en un esforç compartit les obres pictòriques i els poemes que han creuat al llarg de dos anys tot retroalimentant la passió artística d'ambdós artistes.



---

**ATLAS (CORRESPONDÈNCIA 2005-2007)**

JOAN NAVARRO

IL·LUSTRACIONS DE PERE SALINAS

TEXTOS INTRODUCTORIS DE DANIEL GIRALT-MIRACLE  
I D'ENRIC SÒRIA

TRADUCCIÓ DE LOLA ANDRÉS

119 PÀGINES / 978-84-8131-824-1 / 43,20 EUROS

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Pere Salinas manté en la seua trajectòria una potent relació amb poetes, amb la reinterpretació i plasmació visual d'obres d'autors com Goethe, Hölderlin, García Lorca, T.S. Eliot, W.H. Auden o el present Joan Navarro. També ha treballat les «sensacions destil·lades» a partir de peces musicals de Mozart, Dvorak o Schönberg. Alhora, ha estat un afortunat conreador dels llibres d'artista –autèntica conjunció entre el concepte de llibre únic, obra d'art i vehicle d'expressió– com *Nàufrags*, *L'olivera*, o *El gran llibre de Frankfurt*. Podem destacar la seua faceta com a investigador dels *beatus* altomedievals i d'altres còdex d'aquesta època, fet que ressona amb força en el cromatisme i en l'estructura de la seua obra. Reconeix part de la seua tasca com que «adapta el treball realitzat pels miniaturistes durant els segles X al XII al seu llenguatge plàstic».



Aquest volum que avui presenta pot ser equiparat a una d'aquelles obres excel·lents i úniques amb què aquell temps ens ha obsequiat. De Joan Navarro, poc podem dir-ne que no coneixa ja el lector de poesia, sent com és un dels més destacats autors de la generació dels 70 i una de les veus més sòlides del panorama literari de les nostres lletres. Potser cal recordar que dirigeix –en una el·lipsi just a l'altre costat d'aquesta *Correspondència*– la revista digital *sèrieAlfa. art i literatura*, que podeu trobar en <http://perso.wanadoo.es/joan-navarro>. De la conjunció d'ambdós artistes n'ha sorgit aquest magnífic volum que aplega, acarats eternament, quaranta-sis obres pictòriques de Salinas i quaranta-sis poemes de Navarro. Aquesta obra comença «el 14 de maig de 2005 amb una pintura de Pere Salinas que va donar lloc a un poema de Joan Navarro» cinc dies més tard. Conclou el 29 de març de 2007. I entre aquestes dues dates fou creat gairebé un *beatus* modern de pintures acríliques i poemes manuscrits sobre paper de format 38 x 26 cm. Diem açò perquè el lector pugui fer-se una mínima idea de la potència estètica de l'obra d'art, complexa i completa, de la qual els volums comercialitzats són un parcial reflex, car, ai

las, qui pot posseir avui un *beatus*, encara que siga actual? A més, l'obra compta amb un pròleg i una epifania a càrrec de Daniel Giralt-Miracle i d'Enric Sòria, respectivament. Al final del volum, en un apèndix, hi apareix la traducció castellana dels textos.

Aquesta obra marca un punt molt sòlid en l'edició, per la qualitat i l'interès de la proposta, a més de la vàlua de cada artista per si mateix considerat i per la força del projecte conjunt. Creiem que es tracta d'un autèntic *tour de force* on els dos artistes mostren el bo i millor de les seues forces creatives. Podem recomanar-lo sense embuts i amb l'íntima convicció que aquesta obra formarà part del corpus secret i imprescindible dels amants del gaudi artístic. Al principi, encara que no ho diu així un llibre sagrat, fou la imatge. I la imatge creà la paraula. El resultat el teniu a les mans.

□ Alexandre Navarro  
Lletres Valencianes, n° 25



## La poesia, com l'amor

Ramon Guillem repassa amb aquest llibre, *La luz furtiva*, la seua obra poètica. Una antologia bilingüe (1981-2004) on el poeta fa un repàs de més de vint anys d'escriptura.



---

LA LUZ FURTIVA

---

RAMON GUILLEM

---

COL·LECCIÓ «POESIA»

---

112 PÀGINES / 978-84-9795-091-6 / 12,15 EUROS

---

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008



De Ramon Guillem en podríem dir moltes coses: ha escrit poesia, narrativa (contes, novel·la eròtica i no, dietari,...), a més de dedicar-se a tota mena d'activitats aproximadament relacionades amb la literatura. Però la més indiscutible, i la primera, rau en el fet que és poeta. Que viu en la poesia i per la poesia. Que l'estima. Tant, que això converteix els seus poemes metaliteraris en amorosos, i a l'inrevés, ja des dels inicis de la seua poesia, com en el poema «El vell pont del segle XVIII»: «Vol-dria que aquest poema no morís, / i, com àmfora dels déus fos el vi dolç / de les seues disbauxes, el tou coixí / que en l'embriaguesa del tàlem cau. / [...] / Són gairebé les deu de la nit. / Tu, per ara, deus ésser esperant-me. / Si tanque els ulls et veig nua. Meua. / [...] / I recórrec ansiós el camí de tants dies, / la Plaça Vella, l'antic carrer de les Moreres, / el Camí Reial, ara passeig entre els arbres, / el vell pont del segle divuit. // Demà, què farem de tot açò?».

I aquesta mirada de poeta destaca, en els seus versos, especialment respecte de l'adjectivació, dels complements del nom. Gens estrident però ben efectiva i justa, que compon amb sobrietat metàfores i líriques: «Entra, a dolls per la lluernia, / la taca fugaç del dia que s'al-

ça». La poesia és com un signe d'admiració o bé d'interrogació que parteix de la realitat per enlairar-se. Perquè malgrat ser una poesia molt lírica, no deixa mai d'estar arrelada al concret, al món. Això fa més interessant el format de *La luz furtiva*: podem resseguir com ha evolucionat no sols la seua poesia, sinó també el món on viu, com també la lectura que en fa. Perquè és aquesta una antologia de més de vint anys d'escriptura, que ens mostra l'evolució: gosariem afirmar que el món és ara més ferotge, que l'amor és ara més ferotge –o dubtós, com a mínim–, que només la poesia és encara fidel, la voluntat de l'esperança. Que, tanmateix, hi ha un clar fil conductor, una coherència, des del primer vers al darrer.

Respecte de la versió castellana, sembla prou correcta però de vegades cau excessivament en la literalitat i perd el sentit del ritme. Ara bé, sí que aprofita per apropar el text original als castellano-parlants. Perquè la nostra literatura té una qualitat indiscutible i les traduccions són una feina obligada. No sols en castellà, sinó en qualsevol idioma. Així doncs, donem la benvinguda a aquesta *luz furtiva*.

□ Josep Lluís Roig  
Lletres Valencianes, nº 25

## Poemes sense data

Autor premiat i publicat en diverses ocasions, Ricardo Bermejo (Badajoz 1961) destaca per la seua obra prolífica. Trobem els seus versos repartits per tot el territori de la península (Cantàbria, València, Torredonjimeno, Àlaba, etc.) i destaquem, sobretot, el seu llibre *Diva vida*, premiat amb el guardó Gerardo Diego, l'any 2002. Coneguem l'home que escriu com somnia i viu com escriu.



---

**EL QUE CUENTA LAS SÍLABAS**

RICARDO BERMEJO

---

PREMI SARGANTAS DE POESÍA, 2006

COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESÍA»

---

41 PÁGINES / 978-84-96545-76-2 / 9 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2008

La poesia es presenta com un dilema. Davant la infinita síl·laba del ser, el poeta es disfressa amb la pell de l'impostor i decideix fer-se passar per allò que és: productor de versos que escampa pel camí que recorre, com a senyal del seu pas. Després del preludi explicatiu que obri el volum, els poemes s'estructuren en dues parts clarament diferenciades: unes «Divagaciones iniciales», on reflexiona sobre el fet d'escriure («Qué somos y qué hacemos... Si, al cabo de los versos, ensalzamos cadencias y aplazamos razones») i uns «Epidramas y sketches», amb un sentit de l'humor i un to més prosaics.

Ricardo Bermejo beu de les fonts de grans poetes com Antonio Machado, Jorge Luis Borges, Octavio Paz i José Manuel Caballero Bonald, entre d'altres, dels quals assumeix la veu directament



i indirecta. Hi trobem citacions i al·lusions directes a aquests autors –el títol mateix pertany a un vers de Borges– i, d'altra banda, ensumem l'aire d'una poesia de caire clàssic, intel·ligent, per bé que no es deslliga del joc de paraules, dels clucs d'ulls al lector i del divertiment, sobretot en la segona part.

Fet i fet, recorrem aquest recompte de síl·labes amb una agradable sensació. El poeta desfà camins, desescriu títols i els reinterpreta («Asistencia a los actos», «Relatividad de las teorías», «Suspiro de España», «Libertad de prensa»), a cavall entre la literalitat i la literarietat. I, de tant en tant, flors perfetes com aquesta «Sínestèsia General: Hueles a la irisada caricia / de aquellas músicas que saben a poco», on, amb tots cinc sentits, el lector resta ben bé anestesià.

No tot ha de ser joc literari, o, si més no, l'autor no es queda, tanmateix, en aquest primer estadi del vers. Si, d'un costat, Bermejo s'acosta al llenguatge popular i aterra amb uns versos fets al més autèntic estil machadià, que recorren per moments l'Espanya de *charanga i pandereta* que vam aprendre a escola, de l'altre, l'artifici de la paraula s'eleva per unes altres esferes metafísiques, a la manera del Machado filosòfic del poema de Juan de Mairena, posem per cas. En qualsevol cas, és

aquest un poeta que sap el que diu, que no concedeix cap gratuïtat, per bé que divague en ocasions entre els mots. Ni tan sols això no és en absolut gratuït. És per aquesta raó que els poemes de Ricardo Bermejo esdevenen poemes sense temps, sense data, més enllà de modes o tendències, únics en la seua factura. Preocupat pel demà, ateny el món entre les fineses de Cézanne i unes olives arbequines, obsequia el lector amb mots valents, desinteressats. Bermejo atorga al vers, finalment, una autonomia amable: «Que cada verso aguante su alegría, / su tristeza, su pizca de ternura, / de desamor, su exceso de infinito / de minimización. / Que cada verso / soporte el temporal que desatare, / la calma chicha de alguna indolencia / tenida por virtud, los desacuerdos / consigo mismo, sus aceptaciones [...]». I així fins que cada síl·laba, comptades una a una, signifiqui.

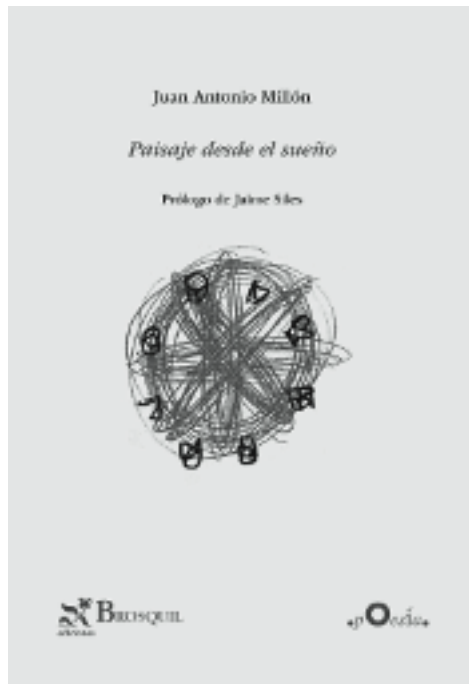


□ Begonya Mezquita  
Lletres Valencianes, n° 25



## Afán de infinito

Magnífica cuna poética, la de Sagunto. Demos la bienvenida a Juan Antonio Millón. *Paisaje desde el sueño* rebosa honestidad. La sabiduría acumulada se disuelve a favor de la indagación más personal. Prologa Jaime Siles: aquí, la poesía, «reúne al yo con el sí mismo».



---

**PAISAJE DESDE EL SUEÑO**

---

JUAN ANTONIO MILLÓN

---

PRÓLOG DE JAIME SILES

---

COL·LECCIÓ POESIA

---

82 PÀGINES / 978-84-9795-440-2 / 12 EUROS

---

BROSQUIL EDICIONES, VALÈNCIA, 2008



Parece obedecer el libro a la triple acción del arquero: máxima exigencia conceptual en la primera parte, «Alcancía», para tensar el arco; en la segunda, «Espacios de albor y de espesura», geografía temporal donde ubicar los hallazgos, instante en que el arquero ha encontrado un paisaje para el dardo pero éste no se ha movido un ápice todavía; y tercera, «Alientos del deseo», donde el poeta queda al alcance de las heridas que provoca su propia flecha. Siendo el conjunto una luminosa apuesta, resultan más convincentes y vigorosos los dos primeros tramos; «Alientos del deseo», con ser, como bien indica Jaime Siles, la sección más lírica del libro, no sostiene el alto nivel de exigencia indagatoria del resto.

Millón alcanza que todo acontecer es ruina, «Y lo que fue se fue», cuya raíz procura su oro en humedades profundas. Entendemos que el olvido no es la nada, es el recuerdo todo. Para el alma todo acaba de suceder, «Somos un alma de ausencias vivas». Azorín estaría orgulloso de «Alba de ausencias», «Luz y soplo. Aire encadenado y prendida llama de la lejanía,/ como un tiempo y un espacio meditados». Los otros, los que se han ido, aquí siguen, pues son proyecciones del yo. Mientras vives ya inventas, nunca fue éste atributo exclusivo del recuerdo. Afán

de infinito, vocación de ser llama, brasa, ceniza, «Sucesión del humo». Ya previó, nombrando la penumbra, el imperecedero bascular de uno a su yo mismo, «Anidas, conciso,/ el feraz olivo y su remota sombra». El saber, luego de extrañarse en lo vivido. El vacío es asedio del deseo, «Numen de lo que espera/ en la estación sin tiempo». Donde «ausencia» leamos «deseo», donde «olvido», recuerdo para siempre. «Sed en fin, sed», pues vivir es esperar. Sueño, «errático paisaje», e infancia, confuso eco, resuenan en un «corazón deshabitado». Bella imagen la del tren para agrupar pasado y presente, «Tropa y la memoria con él/ viaja hacia las sombras de una luz de estío». Barcas son deseos fondeados, permiten la ilusión del eterno comenzar. Humilde mirada, papel preciado, «Lo inabarcable de la mirada/ resuelta en tu mirada/ de lo inabarcable».

Evocador reconocimiento, en fin, hazme sentir, amada, «Pronúnciame». Sentirás deseo por sentirte deseado, el deseo que presta unicidad a «estos fragmentos anhelantes de ti». El dardo y la herida son lo mismo, «Fuiste la razón de lo que fui/ y hoy sólo huyo de lo que fuiste». Sea bello pórtico. Aguardemos lo mejor de Juan Antonio Millón.

□ Miquel Martínez  
Lletres Valencianes, nº 25